

νουν από την καθημερινή όμιλία... και μερικές άλλες διαφορές θα...

Κατά τον Oldenberg (8) το Βαϊδικό ιδίωμα...

Η εποχή που έποικηθήκαν οι βαϊδικοί ύμνοι...

Οι κοινωνικές κληρονομικές τάξεις, που...

έπιστήμη τους, όπως για μερικούς άλλους...

Τέτοιο κοινωνικό φαινόμενο έχει το παράλληλό...

Αλλά και φυσικώτατο ήταν να συναθροίζονται...

Στόν πρώτον καιρό η λατρεία των θεών...

φαινόμενο μοναδικό στον κόσμο, αυτή...

Η γραφή ήταν ακόμη άγνωστη και όταν...

Ήταν όμως πολλοί οι ύμνοι και για να...

Τέτοια είχαν αρχή οι τρεις ανώτερες τάξεις...

Στις τρεις ανώτερες τάξεις της Ινδικής...

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ ΤΟΥ «ΝΟΥΜΑΣ»

ΓΙΑΝΝΗ Α. ΚΑΜΠΥΣΗ

ΟΙ ΛΕΚΑΠΗΝΟΙ

«...Κατάρα μέε την ψεύτικη μας την πατρίδα...

Α : ν ε

Ο Κωσταντίνος, λικνίζοντας την πολυθρόνα...

*) Το δράμ' αυτό τάρχησε ο Καμπύσης, ύστερ...

Η Έλένη. Ορίστε. Με καλείς να καθίσω κοντά...

Ο Κωσταντίνος. Έχεις δίκαιο. Μα και εσύ...

Η Έλένη. Εγώ δέν έννοω τίποτις απ' αυτά...

από τον πόλεμο του 97, οά γύρισε από τη Γερμανία...

Ο Κωσταντίνος (με μικρό χαμόγελο). Αδιάφορο...

Η Έλένη. Εμείς θα το διορθώσουμε το Ρωμέηκο...

Ο Κωσταντίνος. Περίεργο! Παντού η ίδια κουβέντα...

ξίμο με τους τοπογέννητους ή Βαϊδική θρησκεία των Ινδοκρίων μεταμορφώνεται, οι παλαιοί θεοί λησμονιώνται ή ξεπερνούν σε δεύτερη θέση, ή λατρεία χάνει τον πατριαρχικό της χαρακτήρα, οι θυσίες, οι εύλογίες και το πιστό του Σώμα δε φτάνουν πια να εύχριστήσουν τις νέες θεότητες της κεντρικής ζωής που μπαίνουν στη θρησκεία και καθώς μεταρρυθμίζεται ή Βαϊδική θρησκεία, έτσι, και το ίδιο με ενδιαφέρει εδώ, μεταρρυθμίζεται και ή γλώσσα.

Από την ομιλία των άγγλων παίρνει καινούρια στοιχεία, ρίζες που αντίστοιχες δεν έχουν στα επίλοιπα Ιαπετικά ιδιώματα, χάνει παλαιότερους τύπους στην κλίση και άποχτάει νέους φθόγγους. (18)

Φυσικά ύστερα από την αλλαγή αυτήν ή παλαιότερη μορφή γίνεται δυσκολοαγροίκτη, αλλά για το αυτό ο λαός δε χάνει το σέβας γι' αυτήν που μένει ή γλώσσα της προσηκής του. Και ίσια ίσια τότε ακόμα ένας λαός σέβεται περισσότερο τα βιβλία της θρησκείας του όταν το λεχτικό της σκεπάζεται με το μυστήριο. Το κλέεται πως κάθε λέξη έχει και μυστική σημασία και θαυματουργική δύναμη. Το μυστήριο συμφωνεί με το θρησκευτικό αίτημα και ο λαός θρέφει βαθύ σέβασμό για την προγονική κληρονομιά, που την στοχάζεται άμύλητο και ιερή και μυστικό της φυλής του. Για το αυτό, με όλη την αλλαγή, ή ιερτική τάξη δε χάνει τίποτα από την έπιρροή της. Πρέπει κι' όλας να μη λησμονηθεί, ότι οι Βραχμάνοι, έχτις όπου είχαν γυναικόμενον το νοσ και σοφία, ήταν ή έδειχνόνταν και ένάρετοι, έδιδαν την περιφρόνηση για τα πράματα του κόσμου, έπαραδινόνταν στη σπουδή, και με αξιοθαύμαστα κατερία στην άσκηση. Και το φέρομο αυτό άνόμωνε τη θέση τους και έμαγλωνε την έξουσία τους. Αυτοί είχαν κατακτήσει οι μόνοι που έκαταλάβαιναν τους Βαϊδες; ήταν ιατροί, νομικοί, κριτές, θυσιαστές; έδιδαν στες πολυάριθμες βραχμανικές σχολές τους βαιδες και την έρμηνεία τους, τα ιστορικά που με τον καιρό είχαν λησμονηθεί, έξηγουσαν τις γραμματικές και γλωσσικές άνωμαλίες, ακόμα και ή προσοχή που είχε άλλαξει ήταν ένα από τα μυστήματα και όχι το πλιό αληθινόμενον. Τέλος από τις βραχμανικές εκεινες σχολές έβγηκαν θεολογικά συστήματα και μεταφυσικές θεωρίες που εξέταζαν την κοσμογονία, και με τον τρόπο της φιλοσοφικής έρευνας έπροσπαθούσαν οι βραχμάνες να συναρμολογήσουν τα διάφορα θρησκευτικά δόγματα, και στες προσπάθειες αυτές έκυριαρχούσε πάντα ή ήθικη ιδέα ότι ο κόσμος είναι ένα πρόσκαιρο κακό, ότι ή εύτυχία δε βρίσκεται παρά στην

άρνηση της ζωής, στην άγαθότητα, στο σπλάχνος για όλα τα ζωντανά, ότι ή άμαρτία γίνεται αίτια νέας γέννησης στον κόσμο, είτε με ανθρώπινη μορφή, είτε με μορφή ζώου ή και φυτού, και ότι για να έλευτερωθεί κανείς, από τα δεινά της παλιγενεσίας, του πόνου και του θανάτου, πρέπει να ζει με άυταπάνηση, σαν άσκητής, έχοντας μόνο σκοπό την εύρεση της φιλοσοφικής αλήθειας.

Τότες έβλάστησε στην Ινδία μία όλόκληρη φιλολογία: τα βραχμάνια και οι Ούπανισάδες. Τα πρώτα είναι ιστορικές, γλωσσικές, και γραμματικές έρμηνείες του Βαϊδα, οι δεύτερες δογματικές και φιλοσοφικές διδασκαλίες. Η γλώσσα τους είναι διαφορετική από την παλαιά Ινδική διαλεκτο, πρέπει όμως και αυτή να είναι λαϊκή της έποχής, άγκαλά και χρωματισμένη από τη Βαϊδική. Κατά τον αιδ. Holler (19) τούτη είναι άρχαιώτερος τύπος της κλασικής ήγουν μεταγενέστερης σανσκριτικής, που έγινε έπειτα γενικός στην Ινδική φιλολογία.

Δύσκολο βέβαια φαίνεται σε μας πως μία τόσο μεγάλη φιλολογική και ποιοτική καθώς οι τέσσαροι Βαϊδες, τα Βραχμάνια και οι Ούπανισάδες άλλωστε δεν έσωζόνταν παρά στο θυμητικό των ανθρώπων, αλλά πρέπει, καθώς λέγει ο Chr. Lassen, (20) να μη λησμονούμε ότι ή άσκηση κάνει θαυμάσια, και ότι και σήμερα ακόμα σπάνιοι δεν είναι στην Ινδία οι Βραχμάνες που γνωρίζουν απ' έξω όλον το Βαϊδα, με τα πολύπλοκα μέτρα του και το δυσκολώτατο τονισμό του. Η διαίρεση των Ινδών σε χωρισμένες τάξεις εύκόλαινε τους βραχμάνους να άσπασίνονται στη σπουδή των παλαιών ποιημάτων, και ό,τι μας λέγει ο Στραβώνας (21) για τους Ινδούς μαθητάδες πως περνούσαν περισσότερα από τριάντα χρόνια στα άσκητήρια των σοφών δασκάλων τους, συμφωνεί τελειωτικά με την αλήθεια. Μαλιστα κάποτε έστεκόνηταν μαθητές όλη τη ζωή τους.

Και δεν είναι τούτα τα μόνα κείμενα που άποστήθιζαν οι βραχμάνοι; μία άλλη σειρά βιβλίων, που το περιεχόμενό τους είναι πάσας λογής: γραμματική, νόμοι, άστρονομία, γλωσσολογία κτλ. και που ονομάζονται σουτρα, είναι και τούτα καρπός που ώρμασε στες βραχμανικές σχολές. Άληθινά πολλά από αυτά, π. χ. τα φιλοσοφικά σουτρα, είναι μεταγενέστερα άλλα και πολλά είναι γεννήματα της έποχής όταν το γράψιμο ήταν άγνωστο στην Ινδία ή δεν ήταν συχωρημένο.

Και το ύφος τους, αν έμπορεί κανείς να ονομάσει ύφος τον συμβολικόν τρόπο τους, που μοιάζει σε άλλεβρική παράσταση (22), με μαρτυρεί πως κατωμένα

ήταν για να άποστηθίζονται. Οι βραχμάνοι, θέλοντας με όσο το δυνατό λιγώτερα λόγια να διατυπώσουν όσο το δυνατό περισσότερες έννοιες, έφειρθηκαν το μνημοτεχνικό αυτό σύστημα, όπου κάθε συλλαβή σημαίνει μίαν όλόκληρη φράση. Σούτρα θα είπει κλωστή και τα βιβλία που φέρουν το όνομα αυτό είναι μία σειρά άφορισμοί, μία παράταξη από συλλαβές, που τις περισσότερες φορές δε γεννούν καμιά άμυσση παράσταση και που δυνατό δεν είναι να άγροικηθούν, αν κανείς πρώτα δεν γνωρίζει τη συνθηματική έννοια της κάθε συλλαβής (23) για μας τα κείμενα τούτα θάταν σκοτεινά αίνιγματα, αν δεν είχαμε να σχολία των μεταγενεστερών.

Από τη σουτραική όμως φιλολογία κανένα συμπέρασμα δε βγαίνει για τη γλωσσική κατάσταση, εξ αίτιας του συμβολισμού. Έμπορεί μόνο να έπρωθεί πως ή φιλολογική γλώσσα εύρισκόταν σε άκινήσια, και πως ο σουτραικός τρόπος ήταν κι' άλλο εμπόδιο για το άπλωμα της βραχμανικής έπιστήμης. Άλλά δεν ήταν ο τρόπος μόνο διαφορετικός από την κοινή ομιλία. Με τους αιώνας, για τα ίδια εκείνα περιστατικά που έπασκισα παραπάνω να ξεδιαλύνω, ή γλώσσα του λαού άλλαζε ακατάπαυτα, και στην Ινδία άλλαζε περισσότερο και γλιγωρότερα παρά σε κάθε άλλο μέρος του κόσμου, γιατί άδιάκοπα εύμονότου με τα τοπικά ιδιώματα των βαρβάρων, που και έλησμονούσαν τις άκαλλέεργες τοπομιλίες τους άλλα και που έμπασαν στοιχειζ δικά τους στη γλώσσα των κατακτητών. Οι βάρβαροι πρωτοκάτοικοι δεν ήμπορούσαν φαίνεται να προσφέρουν τα πολλά σύμφωνα της Ινδοκρινής, και τα έλαφρά δοντόφωνα έκαταντούσαν στο στόμα τους τραχεία γλωσσόπρηφρα (24) Η νέα τούτη φωνολογία έβασίλειφε στην ημιλούμενη, ενώ στον ίδιον καιρό τα όνοματα και τα ρήματα άπλουστευόνταν στην κλίση τους. Άλλά βέβαια ή Ινδική δημοτική δεν ήταν μία στους διάφορους τόπους της Ινδίας ή γλώσσα των Ινδοκρίων πρέπει ναχε ιδιαίτερα τροποποιηθεί σύμφωνα με τα διάφορα ιδιώματα των εντόπιων και με τα διάφορα κλίματα. Στον ίδιον καιρό στες βραχμανικές σχολές έξακολουθούσαν να διδάχουν και να μιλούν την παλαιά φιλολογική γλώσσα άδιάφοροι για το έργο του λαού και από τότες ή βραχμανική άλλο δεν είναι παρά καθαρεύουσα.

Τέτοια ήταν ή γλωσσική κατάσταση όταν έδιδαν την Ινδία ο μεγάλος άναμοφωτής της βραχμανικής θρησκείας, ο Βούδδας. (567—477 π. Χ.) Η

Η Έλένη. Άπό τον άντρα μου δεν έχω κανένα παρραπονο.

Ο Κωσταντίνος. Η έμπιστοσύνη μας είναι ή δύναμη μας. Τι ώρχιο που είναι να είναι κανείς πρόεδρος μιας άναμορφωτικής κυβερνήσεως. Πως θα σου έφαινονταν έμένα. Έλένη; Θέληση, θελήση κινέργεια. Όλο το σχέδιο το έχω καταστρώσει στο μυαλό μου, και σιγά σιγά θα το καταστρώσω και στο χαρτί. Άλλοτε θα σου αναλύσω πως έλπίζω στην έπιτυχία του, γιατί έλπίζω και ποθώ να ιδώ τη γυναικόλλα μου πρωθυπουργού γυναικα.

Η Έλένη. (μαγεμένη). Σώπα, Κωσταντίνε... (σηκώνεται).

Ο Κωσταντίνος. Έσύ δεν το ποθείς; Το βλέπω γραμμένο στο μέτωπό σου πως το λαχαράς και πολυμάλιστα. Βλέπεις λοιπόν; Όλα τώρα να φιλήσεις τον άντρα σου.

Η Έλένη (με χαρά έρχεται κοντά του και φιλιούνται παρατεταμένα).

Ο Κωσταντίνος. Η βάση είναι βαλμένη πιά. Και τις περαστές θάν τις άδηγήσουμε σύμφωνα με το σχέδιο. Έχω υπόψη μου κάτι. Ίσως δεν πρέπει αυτά να σου τα πω.

Η Έλένη. Θα μου τα πεις όλα.

Ο Κωσταντίνος. Θα το ήθελα κέγώ, αλλά υπάρχει,

ναί υπάρχει όρκος στη μέση.

Η Έλένη. Τι λές τώρα, Κωσταντίνε; Μ' αυτά πάντα προσπαθείτε να γελάτε τις γυναίκες.

Ο Κωσταντίνος. Πιστεύε με, Έλένη.

Η Έλένη (με κάποιο ίνάτι). Δεν πιστεύω! Δεν πιστεύω. Όρκους δεν δίδουν πια παρά στα δικαστήρια' όχι, όχι... δίνουν και τάντρογνα πως δεν θάχουν μυστικά μετατάξί τους.

Ο Κωσταντίνος. Με πέρασε στή δικηγορική.

Η Έλένη. Λοιπόν έπιμένεις στην άρνηση σου; Πολύ καλά, αφού τόσο μονάχα άξίζει ή γυναίκα σου.

Ο Κωσταντίνος. Πως το θέλεις, Έλένη; έσύ με ξέρεις πολύ καλά πως δεν είμαι ρωμαντικός. Το μόνο ρωμαντικό που έκαμα, που έκάμαμε δηλαδή κ' οι δύο μας, ήταν ή έποχή της αγάπης μας.

Η Έλένη. Μάλιστα. Τότες κάτου από το φως του φαγγαριού όρκίζονταν ο ένας στον άλλον.

Ο Κωσταντίνος. Λοιπόν, Έλένη μου, είναι έθνικός λόγος. Μην έπιμένεις. Είναι άρκετό. Ναί. Πρόκειται για την Έθνική εταιρία. Είμαι μέλος, το ξέρεις. Θα έπιμένεις λοιπόν έκόμα;

Η Έλένη. Έγώ δεν έπιμένω ποτέ. Τ' είναι; (σέναν ύπερήτη που μπήκε, πριν πει τίποτες).

Ο Ύπερήτης. Ένας χωριάτης, θέλει να ζητήσει, λέει, μια σουβουλή από τον κύριο.

Ο Κωσταντίνος. Φέρ' τον λοιπόν. (ο ύπερήτης φεύγει). Μ' εσα κι αν λές, Έλένη, έπιμένεις.

Η Έλένη. Κύριε άντρα, βλέπω πως θα με ήθελες άδιάφορη. Πρέπει λοιπόν να γένω;

Ο Χωριάτης (μπαίνοντας βγάινε τη σκούφια του). Πολλά τα έτη σας.

Ο Κωσταντίνος. Καλό στον πατριώτη. Κάτσε. Τι μπορώ να σου χρησιμέψω, πατριώτη;

Ο Χωριάτης. Έγώ κύρ δεκηγόρε με σύστησε σε λόγου σου ο αφέντης ο κύρ Πανάγος. Ήρθα, μαθές, να σε περικαλέσω για μια παλιοδουλειά.

Ο Κωσταντίνος. Λέγε τι παλιοδουλειά είναι αυτή; Πως είναι ο κύρ Πανάγος;

Ο Χωριάτης. Καλά ένε σε χαιρετάει. Έμεις, κύρ δεκηγόρε, τις προάλλες που γίνηκε ή πλημμύρα του Θεού, το ποτάμι μαθές, μας πήρε το χωράφι' ούλα, μαθές, τάκαμε σκοινί γαϊτόνι. Που να βρής, κύρ δεκηγόρε μου, το σύνορό σου; Έτσι άκουμπέτι: ύστερες άπάνου στον άμμο και στη λάσπη το χωρίσαμε με το μέτρο, μαθές, και πετάξαμε κείθενες τις πέτρες και την κατεβασιά. Έξη άντρες, βλέπεις, έξη ψήφοι που θα πει. Σάν τα συγορίσαμε να κι ο Άποστόλης ο Μπιστόλας και κάνει άναφορά στον έφορα πως καταπατήσαμε, τάκους, γαία του δημόσιου. Που να πές, κύρ δεκηγόρε; Ής πάου, λέου, στον κουμπάρο τον κύρ Πανάγο να με σουβουλήσει, ξέρεις, βλέπεις εκείνος από τέτια. Είναι μπλεμένος ο' ούλες του τις δου-

βουδδιστική μεταρρύθμιση ήταν κι' όλες διαμαρτυρήσεις ενάντια στη θεοκρατία των βραχμάνων, και όπως όλα τα μεγάλα κινήματα, ήταν μία φιλελεύθερη επανάσταση, και όχι μόνο θρησκευτική αλλά και κοινωνική. Ο Βουδδός δε στρέγει την ήγemonία της βραχμανικής τάξης, και για τοπο δεν έκρινε ούτε τη γλώσσα της ορθόδοξης, μάλιστα την έβλεπε σαν άβάσταχο στο ρέμα της θρησκευτικής διδασκαλίας του, στην άπλωση της επιστήμης. Έχωρίστη λοιπόν από την παράδοση και σύμφωνα με τη μαρτυρία των βουδδιστικών βιβλίων εκήρυχνε στη κοινή του τόπου του, που την έκταλαβαίναν όλοι, και μόνο ίσως για τη φιλοσοφική συζήτηση, καθώς λέγει ο Hodgson, (25) είχε παραδεχτεί τη σφή των Βραχμάνων. Καλά καλά ποιά ήταν η γλώσσα του Βουδδα, δυνάτε δεν είναι να γνωρίζουμε, γιατί της εποχής αυτής δεν έμεινε κανένα βιβλίο ούτε άλλο τι, γραμμένο με λαϊκή λαλιά, και τα άλλα βιβλία, στη μορφή που τα κατέχουν σήμερα οι βουδδιστές της Ταπροβάνης (Κιόελάνης) δεν είναι παρά έργα του 17 αιώνα π. Χ. σε παλαιά διαλεκτο. Ποι όμιλιότου τον τύπο δύσκολο είναι να γνωρίζουμε βέβαια είναι πως ήταν κι' αυτή λαϊκό ιδίωμα της Δυτικής Ινδίας στον καιρό που έδιδάχτη ο Βουδδισμός στο νησί της Ταπροβάνης, (26) πως έκταγότου από την παλαιά των Ινδοαριων, και πως μοιάζει με τις πρακρτικίες του δράματος και με εκείνες που γνωρίζουμε από τις έπιγραφές του βασιλέα Άσώκα.

Ο βασιλιάς αυτός έβασίλευε από το 234—198 π.Χ. (27) και ήταν ο έγγονος του Σανδροκώτου, που συχνά μνημονεύεται από τους Έλληνες. Ο Άσώκας είχε αποστατήσει από τη βραχμανική θρησκεία και είχε γίνει πιστός και προστάτης του βουδδισμού. (28) Το Ινδοσταν έλο, από το Κεθουλισταν στα σύματα του Γάγγη και από τον Ημαδθ (Ιμαλάια) στα Ούνδια (Vendhya) βουνα ήταν στην ύπακοή του, όλουθε άφησε έπιγραφές, που κι'όλας είναι οι αρχαιότερες (29) της Ινδίας, και που είνε σκαλισμένες άπανου σε βράχους ή σε μαρμαρένιες κολώνες έπιταυτου στημένες, (30) και σ'άφτες ο Άσώκας κηρύχγει το Βουδισμό μόνην αλήθινήν θρησκεία, και όρμηνεύει τους υπήκοους του καθώς και τους ξένους βασιλιάδες ν' άγκαλιάσουν τα άγνά δόγματά της. Σε τρεις διάφορες Ινδικές γλώσσες είνε γραμμένες οι έπιγραφές αλλά καμία στη σανσκριτική και τοπο αποδείχγει ότι στην έποχην αυτήν πουθενά δεν έμιλούσαν σανσκριτικά.

Τι είνε λοιπόν η σανσκριτική; Η καθαυτο κλασική σανσκριτική ποτέ δεν έμιλήθηκε. Είνε η γλώσσα

της ορθόδοξης βραχμανικής θρησκείας, μία καθαρεύουσα που έσηματίστηκε με τύπους παρμένους από λαϊκά ιδιώματα και φερμένους από γραμματικούς στο αρχαιο καλοῦπι, διορθωμένους ήγουν κατά την παλαιά φωνολογία. Η κλασική σανσκριτική δεν είνε πλιά εκείνη που έγνωρίσαμε στα βράχμανα και στις Ούπανισάδες, πολλοί τύποι άνωμαλοι χάνονται, άλλοι μορφώνονται σύμφωνα με γραμματικούς κανόνες, ή σημασία των ριζών αλλάζει, και το κυριώτερο χαρακτηριστικό της σανσκριτικής είνε η συχνότατη σύνθεση και πολυσύνθεση.

Άφου είδαμε ότι στον γ'. π. Χ. αιώνα η λαϊκή λαλιά είχε μακρύνει από τη γλώσσα των βραχμανικών σχολών, έπρεπε νάχε ακολουθήσει και το φιλολογικό όργανο τη μεταρρύθμιση, το έλάχιστο οι νεώτερες του Άσώκα έπιγραφές έπρεπε να μας δείχουν μία μεταγενέστερη εξέλιξη της όμιλιάς. Αυτό δε συμβαίνει. Ο βουδδισμός άφου πρώτα είχε άρκετά άπλωθεί στη Ινδία άρχισε έπειτα να μαραινεται και να άδυνατίζει και τέλος αφανίζεται. Κόσμος ξαναχεται στα δόγματα των βραχμάνων, και μεταρρυθμισμένα αλλά ενάντια πάντα στη βουδδιστική διδασκαλία. Και με την παλαιά θρησκεία γενικεύεται όπισω στη φιλολογία και η παλαιά γλώσσα μεταρρυθμισμένη βέβαια και κείνη αλλά σύμφωνα με τους κανόνες της αρχαϊκής που έδιδάχονταν στις βραχμανικές σχολές, όχι με την κοινή όμιλία. Έτσι οι νεώτερες έπιγραφές των βραχμανιστών βασιλιάδων είνε στην καθαρή κλασική σανσκριτική με τα άτέλειωτα σύνθετά τους. (31) Όσο για την κλασική σανσκριτική φιλολογία είνε χωρίς άμφιβολία νεώτερη του Βουδδα και νεώτερη ίσως και του Άσώκα, γιατί τα παλαιότερα μνημεία της είνε τα έπικά ποιήματα: το Μαχαβάρατα και το Ραμαίνα.

Ο Μεγασθένης που τόσο καταλεφτός έγκώριζε τα βραχμανικά συστήματα και τις φιλοσοφικές ιδέες των Ινδών, και που πολύν καιρό είχε ζήση στα Παλιβοθρα, (32) πρίσθους του βασιλέα Σελεύκου του Νικάτωρα (33) στην αλή του Σανδροκώτου, καθόλου δε μιλεί για τα έπικά ποιήματα και άγκαλά και ο Lassen ήθέλησε ν' άποδείξει (34) ότι όσα λέγει ο Δίων ο Χρυσόστομος (35) για κείνα δεν εμπορεί να προέρχονται παρά από τα Ινδικά του Μεγασθένη, που κατά άτυχία έχασθηκαν, ο Weber (36) νομίζει πως ο Δίωνας είχε άκούσει για την ποίηση των Ινδών από ναυτικούς που συχνά τότε έταξείδευαν στην Ινδία και υποθέτει ότι τα έπικά ποιήματα έγινηκαν μεταξυ του γ'. π. Χ. αιώνα και του δ'. μ. Χ. Όπως και αν είνε το πρβμα η σημερονή μορφή τους δεν είνε

η αρχική (37) και μάλιστα το Μαχαβάρατα δεν έμπορουσε από την αρχή νάχει τόσο μεγάλο πιθανώτατα η σύνθεσή τους άρχισε στον ε'. η και στον ζ'. π.Χ. αιώνα δεν είχε όμως άκόμα τελειωθεί ούτε στον Α'. μ.Χ. (38)

Ο γλωσσικός τύπος της έπικής ποίησης δεν έμιλιότου από το λαό στην έποχην εκείνη (39) και όμως τα έπικά ποιήματα είνε άπεραντα μόνο το Μαχαβάρατα έχει εκατό χιλιάδες δίστιχα, και τοπο δεν είνε τα μόνα γεννήματα της κλασικής σανσκριτικής, αλλά και η νομολογία, και το δράμα, και η φιλοσοφία, και η λυρική ποίηση, εκαλλιεργήθηκαν σ' άφτην μ' έπιτυχία. (40)

Στη γνώμη που η σανσκριτική δεν ήταν παρά καθαρεύουσα συμφωνούν οι ίνδολόγοι ο Whitney (41) λέγει ότι καμία γλώσσα δεν άλάργεψε τόσο από τον τύπο της φυσικής και ζωντανής όσο η κλασική σανσκριτική και σπουδαία θα ήταν άπανου της η ένεργεια των γραμματικών. Τα ίδια μ' άλλα λόγια λέγει ο Weber (42) και κατά τον Oldenberg (43) η σανσκριτική ήταν έδιόρρυθμο και τεχνητό γέννημα άναλογο με τη Λατινική στην έποχή του Δώνη και μόνο οι λαϊκές τοπομιλιές ήταν ζωντανές. Τι άλλο μαρτυρεί και ο στίχος του Ραμαίνα:

Αί, άκούτε τη γραμματικήν όλοκληρη την ξέρει,
Τύπος σφαλές δεν τούφυγε σ' αυτά πώχει προφέρει.

Και άληθινά τίποτα στη σανσκριτική δεν είνε ζωντανό. Οι άρχαϊες λέξεις αλλάζουν σημασία χωρίς ν' αλλάζουν και μορφή, καθώς συμβαίνει στην Έλληνική καθαρεύουσα, λέξεις άγνωστες στα παλαιότερα κείμενα, και που προέρχονται, είτε από λαϊκά ιδιώματα, είτε από αρχαιότερες ρίζες, φανερόνται διορθωμένες όμως σύμφωνα με τους γραμματικούς κανόνες, οι φυσικές άνωμαλίες στη κλίση και στη σύνταξη άποφεύγονται, νέοι άνυπαρχτοι τύποι, στα ρήματα, άναλογοι με το άφιχθη και τα όμοια, νέα σύνθετα νέα παραγωγα σχηματίζονται: το κριτήριο της γλώσσας δεν είνε η κοινή όμιλία, αλλά οι γραμματικοί κανόνες και η άναλογία.

Ό και το όνομα sam· ski· ta καθώς όνομάζεται η κλασική Ινδική αποδείχγει πως δεν ήταν παρά τεχνητή. Η λέξη είνε παθητική μεταχτή της ρίζας kr· (=κάνω, πρβλ. έλλ. κρίνω, λατ. creo) με την πρόθεση sam (=συν) και σημαίνει τη στολισμένη, τη διορθωμένη, τη δουλεμένη bhāsbā ήγουν γλώσσα και ο περίφημος γραμματικός Πάνινος ξεχωρίζει τη σανσκριτική από τη γλώσσα των βαιδικών ύμνων. Σε νεώτερη έποχή η όνομασία sam· ski· ta είνε το άντίθετο του Prakr· ta, ήγουν της Πρακρτικής κοινής

λείες με το δημόσιο. Έκάμαμε και μεις άναφορά στο ύπουργείο κι' άκόμα δεν άπάντησε. Άει, μου λέει ο κύρ κουμπάρος, στοῦ κουμπάρου του κύρ Κωσταντίνου στην Άθήνα και θά σου τελιώσει τη δουλειά σου. Μου 'δωσε και γράμμα για την άφεντιά σου. (βγάνει το γράμμα). Ο Κωσταντίνος. Καλά έκामεσ κ' ήρθες. (πέφνοντας το γράμμα). Πέρνεις κανά καφεδάκι, κουμπάρε; (χτυπώντας το κουδούνι). Ο Χωριάτης. Έμ... Ο Κωσταντίνος. Άπό δω είνε η γυναίκα μου. Ο κουμπάρος.. πως είνε τ'όνομά σου, κουμπάρε; Ο Χωριάτης. Θανάσης Μπάντελος' από δω είνε η κυρί; άς είνε καλά. Ο Κωσταντίνος (στην ύπερέτη που μπήκε). Έναν καφέ γλήγορα. (ο ύπερέτης φεύγει). Λοιπόν, κουμπάρε Θανάση, πές τίποτα με τη γυναίκα μου, ως που να διαβάσω το γράμμα. (διαβάζει). Η Έλένη (σε λίγο, σε στενωχωρημένη μνήν ξέροντας τι να πει). Σας άρέσει η Άθήνα; Ο Χωριάτης (συσταλμένος). Έμ, πετριδα του βασιληα είνε και να μνήν είνε καλή.. Η Έλένη (σε λίγο πάλι). Η εικη σας η πετριδα είνε μεγάλη; Ο Χωριάτης. Έμ, χωριό είνε. Τι είνε; έκαστοπενήντα σπίτια όλλα κι' όλλα.

Η Έλένη. Έχει καθαρόν άέρα εκεί. Ο Χωριάτης. Έχει μαθές' άπάν' στο βουλι είνε το χωριό. Ο Κωσταντίνος (άφίνοντας το γράμμα). Καλά, όραία. Ο κουμπάρος μου μου τα γράφει: όλα, κουμπάρε Θανάση. Έρώ πως θά ένεργήσω' άπανου σε μένα για τη δουλειά σου. Ο Χωριάτης. Έμ, στα χέρια σου κρέμουμαι, κύρ δακηγόρε. Ο Κωσταντίνος. Η άναφορά που έκामεσ στο ύπουργείο καλή εΐταν. Έγώ άμα βγω θά περάσω να ιδω που βρίσκεται και τι ένεργήθηκε. Μη φοβάσαι, ο τμηματάδης είνε φίλος μου. Δε μου λες στο κόμμα με ποίονε είσαι; Ο Χωριάτης. Έμ, με ποίονε να εμαι; όγιος μου κάνει την παλιοδουλειά μου με κείνονε θάμαι. (μπαίνει ο ύπερέτης με τον καφέ). Ο Κωσταντίνος. Άπό κει του κουμπάρου (ο ύπερέτης άφίνει τον καφέ και φεύγει) είνε τσιγαράκι, κουμπάρε; (του προσφέρει τσιγάρο κι' άνάθει κι' αυτός άλλο). Ο Χωριάτης. Σπολλάτη, άφεντικό. (άνάθει το τσιγάρο του και πίνει σιγά σιγά τον καφέ) Ο Κωσταντίνος. Που λες, ρώτησα μπας και μ'άς κανει άντίπραξη ο έφορος. Έννοια σου, τη δουλειά σου θάν τη τελειώσω εγώ, μιά και την άνάλαβα.

Ο Χωριάτης. Σε σένα θάν το χρουστάω, κύρ δακηγόρε. Τη δουλειά να τελειώσεις και να με πατήσεις, που λέει όλόγος. Ο μικρός Μίμης (μπαίνοντας, πηδηχτά μένα στεφανί). Βάρδα έμπρός... (βλέποντας το χωριάτη σταματάει). Ο Κωσταντίνος. Είνε ο γυιός μου. Ο Χωριάτης. Ο γυιός σου είνε; να σου ζήσει Ο Μίμης. (γελώντας για την προσφορά του χωριάτη). Άκούς είνε! χά! χά... χά.. Η Έλένη (στο Μίμη). Ruhig! Ο Κωσταντίνος. Πήγαινε να παίξεις στο κοριντό... Ο Χωριάτης. Έξυπνο είνε! μοιάζει του γονιού του.. Ο Μίμης (γελώντας περσότερο και με χερνομίες). Του γονιού του! χά χά χά χά... Ο Κωσταντίνος. Δεν ύποφέρεσαι; (σηκώνεται και τον πέρνει από το χέρι με σταυιδ κέρχεται στην πόρτα). Fräulein Lore!. Η Φωνή της Λώρας (άπόξω). Bitte. Ο Μίμης (σερνόμενος και με κλάψια). Τι κάνω να.. Ο Κωσταντίνος Sie rollen ihn tadeln. Er ist sehr ungezogen. (δίνοντάς της το Μίμη) Νά μάθει να είσαι ήσυχώτερος. Η Φωνή του Μίμη (κλαψιάρικη άπόξω). Νά! Για τον παλιοχωριάτη... Ο Κωσταντίνος. Παιδί, βλέπεις, κουμπάρε, άκόμα..

